

UKININKAS

tautiškas žmonių laikraštis

išeina kas mėnuo vieną kartą.

Vardan tautos labo, tiesos ir laisvės!

Kaip Irlandai gina savo tiesas

Netik mes vieni ant svieto nešame svetimtautišką jungą! Netik mūsų tauta dejuoja nuo atejunų nelabysčių. Yra ir kitos tautos, kurios budamos panašiam padėjime teippat kaip ir mes stengiasi sau laisvę iškovoti. Tai gi prisisiurėdami anų tautų kovai nekartą galime pasimokinti, kaip reikia kovoti su užpuolikais ir pasistiprinti jų drąsumu ir nenuilsimu. Paimsime čion paveikslą Irlandus, kurie gali buti mums geru energijos paveikslu.

Irlandija tai sala netoli Anglijos. Anglų užkariauti Irlandai nuo septyniolikto šimtmečio pateko po sunkių anglų jungų. Žemė umu laiku perėjo į rankas dvarponių (landlordų) anglų, o Irlandai tiktai samdė nuo jų mažus žemės gabalėlius, iš kurių vos-vos tegalėjo išmisti. Angliškas tikėjimas buvo pripažintas viešpatystės tikėjimu ir Irlandai, nors katalikai, turėjo mokėti dešimtinę angliškiems kunigams. Katalikams užginta buvo užimti mažiausią nuo vyriausybės priklausančią vietą. Pertai Irlandijoje visos vietos (teisdarių, mokin-tųjų, valdininkų, policijantų) buvo atėjunų — Anglų užimtose. Vos galėdami išgyventi iš samdomos žemės Irlandai kentė nuolatinį badą ir mito vienomis tik bulvėmis. Jų sena keltiška kalba mažne visai buvo išnykusi, ir Irlandai priėmė anglišką kalbą. Keltiškai kalbėjo tik mažuma gyvenančių rytinėje salos dalyje.

Iki 1800 metų Irlandija turėjo atskirą nuo Anglijos parlamentą. Tame parlamente sėdėjo tik vieni Anglai, ką gyveno Irlandijoje, Irlandai — katalikai neturėjo jame balso; bet ir tą parlamentą 1800 m. Anglijos vyriausybė išnaikino ir apgarsino „uniją“, t. y. suvienijimą su Anglija. Nuo to laiko Anglijos parlamentas sprendė apie Irlandijos reikalus.

Prie tokių sąlygų Irlandai pradėjo kovą su atėjūnais. Pirmučiausia pradėjo reikalauti katalikams tokiųpat tiesų, kokias turi anglai, ir išnaikinimo priverstinės dešimtinės angliškai bažnyčiai. Tam tikslui jie taisė susirinkimus, ant kurių kalbėjo apie Anglų neteisybes, ir kur galėdami priešinosi Anglijos vyriausybei. Anglijos vyriausybė, kaip tai visados daroma yra, bandė apmalšinti Irlandus prispaudimais, areštavimais vadovų, kalėjimas ir išvaikymais susirinkimų, bet ant galą pagalios Anglijos parlamentas priverstas buvo duoti tiesas katalikams ir atmesti dešimtinę. Nuo to laiko Anglijos parlamente sėdėjo jau keliolika Irlandų pasiuntinių, pačių Irlandų išrinktų. Tę jie užtarė ir gynė savo tėvynės reikalus. Kunigai ir tuometinis Irlandų vadovas O' Konnellis, laimėję tas tiesas, rodyjo Irlandams nutilti ir laukti. Bet karštesniejie vyrai jų neklausė, uždėjo naują t. v. „Jaunos Irlandijos“ partiją. Tos partijos siekis buvo kovot jau ne už katalikus ir katalikišką tikėjimą, bet abelnai už Irlandijos laisvę, už atskirą Irlandijos parlamentą. Ji apgarsino, kad kovoje naudosis visokiais įrankiais, kad reikale tversis ir už ginklo. Anglijos vyriausybė pabugusi maišto, dovanojo da didesnes tiesas katalikų bažnyčiai, mislindama tuomi pritraukti Irlandus prie savęs. Bet tai mažai ką gelbėjo, „Jaunos Irlandijos“ partijos šalininkų skaitlius vis didynėjo. Tada Anglijos vyriausybė vėl ėmė persekioti Irlandus: vėl prasidėjo areštavimai prakilnesniųjų Irlandijos vyrų; kankinimai kalėjimuose, uždraudimas draugysčių ir uždengimas negeistinių laikraščių. Tada Irlandijoje pradėjo atsirasti vis naujos paslėptos draugystės, kurių siekis buvo kovoti prieš Angliją. Labiausia apgarsėjusi ir baisiausia Anglams buvo t. v.

„Fenijų“ draugystė, kuri buvo pastačius sau užduotį kovoti prieš Angliją, pakolaik Irlandija visiškai nuo anos neatsiskirs. Idant Anglijos šnipukai negalėtų susekti tos draugystės, sanariai rinkosi naktimis. Kiekvienas į draugystę įstodamas turėdavo prisiekti, kad neišduos savo draugų ir pildys viską, kas jam bus paliepta. Apart šitos buvo pagarsėjusios da dvi draugystės: „Baltųjų Vaikinių“ ir „Mėnulio Šviesos Vyrų“, pramintos taip dėlto, kad rinkos jie visados naktimis. Siekis jų buvo bausti Irlandijos priešus. Nekuriems jis smertį padarė, o daugumai naikino turtą degino trobas, gadino gyvuolius keršindami už Irlandijos vargą. Daug metų tęsėsi kova terpu Irlandų ir Anglijos vyriausybės. Ant galo geresniejie iš Anglų suprato, kad ne persekiojimais ir kalėjimais gali Irlandus nutildyti, tiktai išpyldymu jų reikalavimų. Tam tikslui Gladstonas, budamas pirmu Anglijos ministriu, 1896 metuose įnešė į parlamentą projektą gražinti Irlandijai parlamentą, kuris spreštų apie vidurinius Irlandijos reikalus. Tas užmanymas labai nepatiko Anglijos didžturčiams, turintiems dvarus Irlandijoje. Jie gerai suprato, kad nebus jiems gyvenimo Irlandijoje, kada Irlandai turės savo parlamentą. Jie pakėlė riksmą, kad Irlandija, gavus atskirą parlamentą, visiškai atsiskirs nuo Anglijos ir kad Gladstono užmanymas tai pragaištis Anglijai. Daugumas Anglų į tai įtikėjo, ir Gladstono projektas paliko parlamento atmetas, Gladstonas atsitraukė nuo ministerystės, o Irlandijoje liko senas padėjimas irėjo tolyn sena kova, kuri paskutiniaisiais metais vedama kitokiu, negu pirma, budu. Irlandų pasiuntiniai Anglijos parlamente daro kliutis Anglijai, reikalaudami kur galinti Irlandijai atskiro parlamento. Pačioje Irlandijoje Irlandai stengiasi priversti Anglus dvarponius parduoti sau žemę Irlandams ir keliauti sau į Angliją. Tuomi užsiima „Tautiška Draugystė“, kuri turi savo skyrius kiekviename valščiujė, prie jos priguli didesnė pusė Irlandijos gyventojų. Draugystė turi savo kasą, iš kurios duoda pagelbą Irlandams, lauką samdantiems, kada aniems parsieina kovoti su dvarponiais. Nekalbėdami daug apie

tai, koku būdu ji stengiasi išvartyti Anglus iš Irlandijos, pasakysime apie t. v. „*boikotavimą*“. Boikotavimas yra tai svarbiausias įrankis pribauti Anglams ir tiems Irlandams, kurie Anglams pataikauja. Štai kame yra tas boikotavimas. Jeigu „Tautiškos Draugystės“ užveizdas dėlei kokios nors priežasties apgarsina boikotavimą priešais kokią nors ypata, tad niekam nevalia turėti su juomi joki reikalą, nė net kalbėti. Jeigu kas neklausytų to nutarimo, tad draugystės užveizdas apgarsina boikotavimą ir prieš nusikaltusį. Kadangi prie draugystės priguli didžiūna Irlandų ir jie noriai pildo tuos nutarimus, tai ir boikotavimas visiems yra baisus. Jeigu apgarsina boikotavimą priešais dvarponį, tad visi, kurie nuo jo laukus samdo, paliauja jam pinigus mokėję, o moka juos į draugystės kasą. Niekas neina pas jį tarnauti. Jokis prekėjas nuo jo nieko neperka ir nieko jam neparduoda. Daktaras nevažiuoja pas jį, kam nors iš jo šeimynos susirgus. Ir dvarponiai anglai bijosi boikotavimo beveik kaip smerties. Jeigu kas iš Irlandų pasigailėtų jo, tad ir tasai palieka boikotuojamas, tad ir nuo jo niekas neperka ir nieko neparduoda, jis ir jo šeimyna negali nė iš namų išeiti, nes išgirsta tik koliojimus, o kartais ir mušti gauna; jeigu jis ar kas iš jo šeimynos ateina į bažnyčią, tad niekas nenori buti su juom po vienu stogu, visi tuojaus lauk iš bažnyčios išeina. Ant galo tokis yra priverstas klausyti draugystės nutarimų.

Ant užbaigimo lieka pasakyti da apie atgyjimą keltiškos kalbos. Seniaus jau buvo įtaisyta draugystės atgaivinimui Irlandijoje keltiškos kalbos, bet neturėjo didelio pasisekimo; dabar-gi jau daugybė Irlandų vartoja ją namieje atmetę anglišką kalbą. Ją išguldo jau ir mokslinyčiose kaipo prigimtą Irlandų kalbą.

Štai ką daro vienybė; kokią spėką turi supratimas savo tiesų ir geismas laisvės tėvynei, o sau geresnio gyvenimo.

Bendr.

Turkijos mokesčiai.

Daugumas pasako: „nereikia pusti prieš vėją, nereikia prieš valdžią kariauti! Reikia kentėti ir džiaugtis, kad dar ir taip ant svieto galima gyventi!“ Turkai ir gi taip kalba ir kenčia ir neša jungą nematydami ir nenumanydami, kad kitur kiteip einasi, kad kiti daug geriau ir lengviau gyvena, nės „putė prieš vėją ir atputė.“*) Turkijos žmonės dar už mus tamsesni, todėl ir jų valdžia kiteip su jais daro. Turkai prašciokai išmoka daugybę visokių mokesčių. Moka jie nuo kiekvienos avies, ožkos ir kiaulės apie 45 kap. kasmet, moka nuo namų ir triobesių ir nuo visos naudos; padėkim turi naudos ant tukstančio, tai užmokėti tur bent 50 rub.; kiekvienas bernas iš savo algos turi mokėti bent 5 rub. kasmet. O kur visi akėčyziai, be kurių dar nė viena valdžia ne apsieina?!

Visų sunkiausias mokestis — nuo žemės, „aşar“ vadinamas. Kiekvienas ukininkas turi atiduoti aštuntą dalį visų savo lauko vaisių. Retai kada pati valdžia tą mokestį renka, bet tankiausiai parduoda tiesą rinkti tam didžturčiui, kurs brangiausiai už tą užmoka. Toksai ponelis tankiausiai išdalina visą kraštą į mažesnes apygardas ir parduoda savo tiesą rinkti kitiems. žinoma, kur kas brangiau negu pats užmokėjo; tie vėl nuo savęs parduoda kitiems, ir taip ta tiesa eina per rankų rankas: kiekvienas iš tų ponų parduoda brangiau ir brangiau, o paskutinieji turi surinkti į savo kišenę visus pinigus išmokėtus valdžiai ir poneliams ir dar sau gerą pelną paimti. Valdžia lyg tyčia nesiskubina su pardavimu tos tiesos, laukia vis, ar ne atsiras, kas brangiau užmokėtų; o ukininkai neturi tiesos suvalyt nuo lauko javų, pakol „aşar“ neužmokėta. Nupiautus javus sudeda į kruvas ant lauko ir urėdninkas primušą pečėtį, kad kas nenuvežtų. Jei, blogi orai pasitaiko, tai javai ant lauko pražuva, nės mokesčių rinkėjas laukia, kol ne suspaus ukininkų kokia nelaimė, o tada jau jam lengviau kyšių prisirinkti ir daugiau išplėsti. Teisybė, valdžia

*) Žr. Didžioji „Prancužų Revolucija“.

neva užgina kyšius imti, bet ką tu žmogus padarysi? Rinkėjas atsiveža daugybę raštininkų, tarnų ir policijantų, sustoja kur nors sodžiuje, ir ukininkai turi juos visus dykai maitinti. Tegul tik katras išdrįsta ne priimti tų ponų arba ne penėti jų, — tas žmogus jau amžinai prapuolęs: mokeščių rinkėjas teip jį prispaus, kad gaus ubagu išeiti. Kiek nuo katro lauko reikia paimti, kas gal teisingai išrokuoti? Kiek lieps, tiek turi duoti ir gana.

Rinkėjai gali imti ar javais arba pinigais; jeigu katras pinigais reikalauja, tai pats ir javų prekę paskiria; kaip be įmanydamas spaudžia ukininkus: kartais dar nė javai ne iškulti, arba šilkų siuleliai neišvynioti, o rinkėjas reikalauja pinigų; jei ukininkas ne turi, — atima nuo jo daug daugiau, ne kaip prigul javų ir atiduoda už niekus perkupčiui, kurs visada kart su rinkėju atsibaldo į sodžių.

Kokia tai sunkenybė tas mokestis, mes ir suprasti prigulinčiai negalime. Atsitinka, kad už daržą, desetinos didumo, paima iki 45 rb., nuo šieno vežimo 1 rb. ir t. t. Todėl nedyvai, kad daugybė ukininkų meta laukus ir eina tarnauti; puikiausia žemė palieka neišarta.

„Kodėl gi iki šiol vis tai darosi?!“ Gali nevienas paklausti: „kodėl tie žmonės tyli?!“ — Svarbiausia, žinoma, priežastis, kad tie žmonės tamsūs, nė skaityti, nė rašyti nemoka, o apie aukštesnius mokslus jie nė sapnuote nesapnavo. O vėl ir jų tikėjimas liepia atiduot dešimtinę valdžiai ir jos aklinau klausyti. Teip pasakė Mahometas, ir teip turi buti; o kas abejoja, ar tai teisinga, tas — bedievis, netikėlis.

Sp—as.

Nauja ukininkų draugystėlė.

Vienybė — mūsų galybė!

Pereita vasarą viename Lietuvos kampe susitvėrė ukininkų draugystėlė vardų „*Vienybė Lietuvos ukininkų*“. Ji žada platinti tautišką susipratimą, kurti savo apylinkų šviesą ir apšvietimą, platinama lietuviškus laikraščius ir knygeles, ir rupintis apie pakėlimą ir pagerinimą budo išdirbimo žemės ir apskritai ekonomiško buvio.

Draugystė, kaip matome,⁷ turi ne tik politiška siekį, bet ir ekonomišką: reiktų apie tai šį-tą pasakyti.

Ar ką šių dienų sąlygose gali slapta draugystė padaryti gero ant ukės dirvos, prisidėti prie pakėlimo ir pagerinimo jos, labai reikia abejoti. Aš bent į tą netikiu. Norint kame-nors ką ant tos dirvos padaryti, reiktų nebent pasirupinti sutverti grynai ukišką draugystę, kuri gali būti gubernatoriaus užtvirtinta, rengiant ją pagal „normališkąją įstatymą“. Bet mūsų krašte, kame ypatingais iš augšto prisakymais činovninkų valdoma, tai ir-gi dar ne taip lengvu. Viskas, ką gero galėtų ukei paslaptingos lietuvių draugystės padaryti, — tai platinėti kame galima tam tikras knygutes apie ukės dalykus. Nors, jei atsi-rastų, žinoma, tokioj draugystėj koks apšviestesis ukininkas, galėtų, be abejonės, parengti tamtiksliai pasi-kalbėjimus, — ir tokiu būdu, praplatinęs tarp savo bendrų supratimą naudingumo ir reikalingumo mokslo ir vienybės ukės dalykuose, prirengtų jau ukininkų kuopelę ir prie susitvėrimo legališkos ukininkų draugystės. Tai vienok, man rodos, jau tolimesnis darbas. Pirma reiktų žmonėms išaiškinti jų sąlygas, kokiose jie žūva, praplatinti susi-pratimą, pragudinti ir įpratinti skaityti lietuviškas knygas ir laikraščius, o tuokart jau ir patis, susipratę, žinos, ką daryti, ko reikalauti ir supras, ko jiems stoksta. Žmonės patis turi pareikalauti, ko jiems reikia... Tai galima, norint pasiekti, negana to, — tai reikia mums pasiekti; ir tokią užduotį — atidengti žmonėms akis — kiekviena toki slapta draugystė turėtų visųpirma sau apsirinkti. Tokių draugysčių daugiau atsiradus — ir mūsų darbas eitų greičiaus gal...

Aš čia paduodu keletą mūsų aptariamiosios draugystės įstatymų*):

1. Draugystės sąnariai turi tarp savęs ir su visais, mokančiais lietuviškai, kalbėti tik lietuviškai.
2. Kalbėti rupintis grynai ir nevartoti žodžių iš svetimų kalbų.
3. Kiekvienas sąnarys turi ne tik pats mokėti lietuviškai skaityt ir rašyti, bet ir vaikus mokyti.

*) Draugystė rašytų įstatymų neturi (dėlei atsargumo); mą juos surašęs prisiuntė vienas jos sąnarys.

4. Jeigu apylinkių kame ⁸bažnyčioj nebutų lietuviškų pamokslų ir giedojimų, o parakvijonės lietuviai, reikia rupintis įveždinti tą lietuvišką kalbą. Kad kunigas būtų tam priešingas, skustis vyskupui ir reikalauti kito: kad kur į lietuvišką parakviją atsibaldytų kunigas nemokąs lietuviškai, reikalauti lietuvio.

5. Skaityti, gabenti ir platinti lietuviškus laikraščius ir knygas.

6. Kiekvienas sąnarys moka kas metai paskirtą mokestį. Už surinktuosius pinigus perka ir platina lietuviškus raštus.

7. Šventomis dienomis, liuosam laike daryti susirinkimus pasikalbėjimui apie draugystės reikalus ir skaitymui lietuviškų raštų.

8. Dėl atsargumo nedaryt jokių raštų ir parašų draugystės reikaluose ir tt.

Draugystės įstatymuose beto dar pasakyta, kad draugystės sąnariais gali būti *tik vyrai*: moters nepriimamos, nepriimami ir-gi *dideli* girtuokliai; apie valščiaus mokyklas pasakyta, juog statant arba taisant jas reikalauti reikia aišguldymo *tikybos* lietuviškoj kalboj (tik!).

Akyva, kodėl moters negalėtų prigulėti prie draugystės? Sulyg girtuoklių, tai čia, regis, neprotinga skirti juos į didelius ir mažus. Reikėtų stačiai pasižadėti jokių girtuoklių į tokias draugystes nepriimti: didelį nuo mažo nelengva atskirti, o girtojo liežuvis juog viską plepa. Apie lietuvišką kalbą po mokyklas nuolat minėjama laikraščiuos. Čia tik galima, senąją atkartojus pasaką, pasakyti, juog ne tik tikyba turi būti pradedamosiose „iškalose“ lietuviškai išguldoma, bet visas, ko tik tų mokama. To reiktų nuolat reikalauti!

„Vienybę Lietuvos ukininkų“ reikia pagirti da už vieną įstatymų paragrafą, kuriame liepia „negadinti senovės daiktų, randamų žemėje, vandenyj ar kame kitur, bet atiduoti į tam tikras rinkėjų senovės dalykų rankas“. Kiek tai kartų ištikrō atsitiko, kad svarbiausias senovės paminklas žuvo žmonių rankose: vienas rado koki iš molio senovėj dirbtą daiktą — sudaužė, antras rado geležies bei vario senovės daiktą — sutirpdė ar pasidarydino koki namų pabuklį, trečias degina arba vaikams duoda suplėšyti senolių paliktą knygą... Sekdami kitų tautų sektiną paveikslą, turėtume ir mes jau atminti apie tautišką muzėjų.

9

Ant galo žodelis į „Vienybę Lietuvos ukininku“ ir kitas lietuviškasias draugystes.

Ne kartą gali laikraščiuose patikti žinias apie šiočia ar tokia susitvėrusią draugystę. Tačiau atskaitų jų veiklumui veltui jieškotumei po laikraščius.

Tai-gi visos esančios ir busiančios lietuvių draugystės turėtų tai atminti ir pasirupinti suteikti visumenės žiniai nors metuose kartą bent trumpa atskaita savo darbų.

J. Z-kštis.

Mokyklų knygynai.*)

Norėdamos vaiką šiek-tiek išlavinti nuėjau pas mūsų mokinioją ir paprašiau iš mokyklos knygyno tam tikrų knygelių.

Meldžiu pasirinkti, — tarė mokiniojas, atidares spintą.

Pirmiausia pakliuvo į mano rankas knyga, šiaip užvardyta. Golas iz naroda po polskomu voprusu (Balsas iš liaudies apie lenkišką klausymą.) Atskleidęs tą brošiurką, ant puslapio 102 perskaičiau: „Gudija mus (lenkus) prijima su broliška meile, visame mums prijaucia, mūsų neniekina ir neišjuokinėja, kaip vokiečiai.“ Pravertęs porą lapų, vėl skaitau: „Meilė ir prisirišimas prie caro, guodojimas gudiškos tautos, aklas paklusnumas-tai įrankiai, kuriais mes galime įgyti laimingą ateitį. Mes turime tverti sau laimę keliais užsitarnavimų, keliais santaikos, reikale aukaudami savo kraują ir gyvastį. Tik eidami tuom keliu mes galime tikėtis laimingos busenos, kurią mums tik Gudija gali duoti“ ir t. t. (pusl. 108). Tai gudiškas raugalas,—pamislįjau sau ir paėmiau kitą knygą. Žiurau, ant abdarų didelis gudiškas erelis ir parašas: „Vainikavimas gudiškų viešpačių.“

Tai tas pats raugalas,—pamislįjau ir padėjau knygą ant vietos. Kitos knygos, kurias aš peržiūrėjau, ne didesnės buvo vertės. Vienose buvo iki padangių iškelti gudai ir jų „mielaširdingi“ carai, kitose išgarbinti pravoslavų šventieji, trečiose — vėl „šviesiausi“ carai. Ar-gi jau apart gudiško raugalo nerasiu nieko, — pamislįjau

*) Kalbama apie mokyklas Suvalkų gub.

ir traukiu iš eilės da vieną knygą. Aa, radau, štai: „Atviras laiškas ultramontano-kataliko ir lenko redaktoriams gudiškų ir lenkiškų laikraščių“. Tiktai pamislykite „ultramontano—kataliko ir lenko!“ Ne, čia gudiško raugalo nebus nė už graši. Vienok pažiūrėkime. Ant pusl. 25 skaitome: „lenkui ultramontanui gana to, kad gudų viešpats valdo lenkų žemę, save vadina lenkų karalium, kad jam duota priesiega politiško ištikimumo.“ Ar girdite? Ir kaip šiurkščiai!! Netikėdamas savoms akims, perverčiau kelis lapus ir ant puslapio 44 perskaičiau: „Tylite ir pučiatės, kada gudai jus šaukia prie santaikos? Ar-gi tai neprakilnus žingsniai iš gudų pusės? ar jie neužsitar nauja tuomi ant širdingos padėkos?“ O ant puslapio 36 mano ultramontanas lenkas tiesiog šaukia lenkiškus redaktorius pasirašyti ant žemiaus padėtų išgalvojimų:

„Męs pripažįstame lenkų karalium gudų viešpatį.

„Męs pripažįstame, kad maištų kelti neturime tiesos.“

„Męs nevadysime lenkų karalių Aleksandrą III netikru, nedarysime prieš jį suokalbių ir nedalyvausime slaptose draugystėse.“

„A-a, nenorite pasirašyti—plusta toliau — ultramontanas lenkas: „tai jūs nekrikščionis, tai jūs nekrikščioniškas tikėjimas, o revoliucijoniškas.“

— Na, čia tai jau tikras gudiškas raugalas, — tariau sau, sprukdamas iš mokyklos laukan. *Tilvikas.*

Vargdienė.

Naktis savo sparnais apdengė žemę, apsiauptą baltais žieminiais rubais. Tamsus mėlynas dangus, apsėtas sidabrinėmis žvaigždelėmis, kurios linksmi mirguodamos, žiba tų toli, toli. Štai viena iš jų ėmė slinkti iš vietos, lyg norėdama nusileist ant žemės ir pasveikint vargdienius žmones su kučiomis. Visur linksmi Beturčių širdyse užsidegė laimė ir linksmybė.

Mamytė, mamytė, ar greitai valgysim vakarienę? ar greitai gausim „Bernelio pyrago“ — klausinėja su užsidedusiais veidais vaikučiai, bėgiodami paskui motyną.

11

Kučios. Visur taiso skaniausius valgius. Visi gražiai apsirėdę, ruošinėjasi po grįčia, su šviesiomis mislimis galvoje apie šventas Kalėdas.

Bet štai ant galo kaimo su nuplyšusiu stogu stovi pakrypusi grįtelė. Per jos mažus langelius smilkstanti lemputė išmetė ant gatvės išblyškusių ruožus šviesos. Čia, viduje, nematyt linksmybės, kaip kitur: kur nepažvelgsi, šypso nemilaširdinga beturtystė: sienos ir lubos surukę; kertėje — atšalusi pakura, ant kurios jau kelios sanvaitės kaip nieks nebeužlipa sušilti; kitoj kertėje — aplužęs stalas, ant jo padėta blekinė su vandeniu ir pluta duonos; palei žemę riogso dvi lovos: ant vienos nematyt nė priegalvių, nė kaldros, — čia guli Baltrienė; ant kitos vaitoja gyvas numirėlis — vyras Baltrienės. Jis jau trečia sanvaitė, kaip prirakintas prie lovos.

Mat važiavo į mišką. Drabužiai skylėti, vėjas kiaurai perpučia. Peršalo ir sunkiai susirgo. Gydytojo nér už ką parvežt, o da valgyt vėl nér ką, — tai liga ir greitai nukamuoja, nors ir stipriausi žmogų.

Baltrus šiaukia Dieva ir visus šventuosius. Kelios senos, su peržydėjusiais veidais moteriškės, atsiklaupusios prie jo lovos, skaito aktus. Baltrienės akys, nuo verksmo raudonos, bet ašarų jose jau pritruko. Ji žiuri į veidą savo vyro, ir viena minutė jai dabar pasirodo ilgesnė už metus. Štai Baltrus sušuko: „oi Dieve!“ ... išsižiojo, atsiduso, linksmomis, bet pailsusiomis akimis pažiūrėjo į savo žmoną, sukrutino lupomis tartum norėdams ką pasakyt, susičiaupė ir atidavė Dievui dušią.

Paliko Baltrienė viena; vaikai dar maži išmirė.

Kalėdų pirma diena. Da anksti, bet žmonės jau važiuoja į bažnyčią, kad paspėt ant rarotinės.

Ir Baltrienė, palikus prie nabašninko trejetą giedotojų, išėjo į bažnytikių su trisdešimts penkiomis kapeikomis, kurias užsidirbo dvi gyvos, bet pailstančios mašinos per visą savo kartų gyvenimą. Ji tuos kruvinus skatikus nešė klebonui už paskambinimą parapijos varpais už dušią savo vyro. Bet, kasžin, ar Dievo tarnas priims tuos „skatikus,“ ar ne?

Nuėjo Baltrienė pas¹²kleboną, kuris iš sakyklos žmonėms sakydavo: „nerinkit svieto marnasčių! pragaro liepsnose degsit!“

— Ko atėjai? — užklausė rusčiai klebonas, pamatęs apdriskusią moteriškę.

— Atnešiau, ponuti „ant pazvanų“ už dušią vyro — kalbėjo Baltrienė, bučiuodama rankas pilvoto klebono.

— Duok, man ilgai kalbėt nér laiko!

Baltrienė išrišo iš skepetaitės pinigus ir padavė klebonui.

Klebonas sučiupo pinigus, pažiūrėjo...

— Tiek tik! ... sušuko tarnas Dievo. Akys jo ėmė blizgėt.

Tiek, ponuti — atsakė Baltrienė, norėdama pabučiuot rankas kunigui; bet klebonas ranką atitraukė.

— Eik sau, begėde! ar aš piemuo, kad mane išjuoki! ... Atnešk pusrublį, tada paskambis.

Baltrienė nebegalėjo nė žodžio ištart. Ašaros riedėjo per skruostus. Išėjo iš klebonijos.

Kristus, kuris išpirko savo žmones, istikrųjų nebut ėmęs nuo tos moteriškės nė siuto galo, bet but pasakęs:

— Laiminga tu ir tavo vyras, nes jūs tikėjot, o ne veidmainiavot! Bet tas lai buna ant amžių prakeiktas, kuris už pinigus pardavinėja mano tėvo karalystę!

Baltrienė ėjo per miestelį, nematydama per ašaras tako. Sutiko ją senas kuprotas žydas, kuris pagal nuomonės „tikrų krikščionių“ numiręs negal gaut danguje vietos. — Niu, ko verki, moteriškė? — švelniai paklausė žydas.

Baltrienė viską išpasakojo.

Žydo veidas iš piktumo apsiniaukė. Ištraukė iš kišenės kapšį, išėmė drebančiomis rankomis pusrublį.

— Še, nešk ...

Baltrienė prėmė pinigus ir truputį apsidžiaugė.

Nunešė klebonui.

— Ar atnešei?

— Atnešiau.

Baltrienė padavė pusrublį.

13
Skelbėjas Išganytojaus mokslo, pamatęs nišmainytą pusrublį, suprato, kad Baltrienė gavo jį kur nors visą, už tai pas ją dar pasiliko trisdešimts penkios kapeikos.

— Ar ilgai reikės skambint? Žinai, juo ilgiau, juo greičiau Dievas išklausys.

— Ponuti, but geriau, kad ilgiau.

— Jei taip, tai reikia da primokėt, — supranti?

Baltrienė turėjo atiduot ir likusias trisdešimts penkias kapeikas.

Iškeliaavo Baltrienė.

Pakavojo vyrą. Bet kažin ar jo dusia gavo danguje vietą už aštuonias dešimts penkias kapeikas, ar ne?

* * *

Vakaras. Baisus šaltis. Tvoros braška. Medžiai aptraukti širkšniu dreba, turbūt bijo, kad šaltis nenukirstų jų gerai iš auklėtų viršunių. Paukščių, kurie pasiliko ant žiemos, ir nematyt: visi, pakišę galvas po šiltu sparnu, tupi savo lisduose. Šuo ir tas nenori eit iš gričios laukan. Keliai dyki—nieks nevažiuoja. Tik štai už kaimo su nudriskusiais rubais klaidžioja kazin kokia moteriškė, užsikabinusi ant pečių dvi terbas. Ir kas ji? — Tai Baltrienė.

Ji, pakavojusi vyrą, paliko be kašnelio duonos. Užsikabino terbas, pasiėmė lazda ir išėjo elgėtaut. Dabar ji, pasikalėdojus šiek tiek duonelės, grizo į namus. Beeidama, paklydo. Ji jautė, kad jos gritelė nebetoli, bet silnos akys negalėjo parvest namon. Šutemė visai. Baltrienei pritruko spėkų ir ji atsisėdo. Ji ėmė jausti kokią tai gerumą, jai pasidarė lengva, nebejautė nė šalčio nė nuovargio. Užsnudo.

Už poros dienų kaimiečiai atrado Baltrienę sustingusią. Nuramino tą vargdienę duonos kašnelis! Ir kiek tokių vargdienių taip žusta ant šios ašarų pakalnės!?

Artojo Vaikas.

Žiņios.

Iš Lietuvos.

Staršinos (vaitai). *Biržnos* už staršiną yra J. Kutra. Jis tapo staršina tokiu būdu. Da pirm 8 metų pasisekė jam su pagelba arielkos ir pinigų nusipirkti ukininkų balsus. Praslinkus 3 metams jis vėl tokiu pat būdu pasidarė staršina.

Kada antrasis trečmetis baigėsi ir žmonės, neužganėdinti iš Kutros, kitą staršiną norėjo rinkti, tada jis idavė kyši pavičio viršininkui ir kvietė aną buti ant rinkimų. Viršininkas liepė pasirupinti, kad prie paties stalo, ant katro rinkėjai pasirašo ant susirinkimo nutarimo, stovėtų draugai senojo staršinos. Kada teip buvo padaryta, pavičio viršininkas užklausė: „kas nori senojo staršinos?“ Kutros papirkti draugai pradėjo visu balsu šaukti už senąjį staršiną. Tuomet viršininkas šaukė prie akių paties Kutros pasirašyti ant pirm laiko parašyto nutarimo. Nuo pradžios pasirašė Kutros draugai, o paskui, pasirašė ir kiti bijodami išsišokti busiančiam staršinai.

Apėmęs staršinystę, žinoma, Kutra stengėsi susigražinti pinigų, išleistus ant kyšių ir girdymo valščionių. 1901 m. Kutra, žmonėms nežinant, liepė raštininkui ant valščiaus susirinkimo prirašyti jam prie algos šimtą rublių viršaus. Raštininkas tą padarė, o viršininkas perskaitė susirinkimo nutarimą žmonėms, kad viskas lieka po senovei, peršokęs tą vietą, kur buvo pridėta starsinai 100 rub.

Tiktai šimet apie tai patyrė žmonės. Argi nebeatsiras toks žmogus, kuris apie tokią apgavystę praneštų Kauno gubernatoriui.

Šitie yra paskutiniai metai šitam trečiam staršinos trimečiui. Buskite, biriečiai, iš miego, nebeduokite save užu arielką užu nosies vadžioti, rinkite sau geresnį staršiną, kuris jusų nebeskriaustų.

Vargdienis.

Pasirašymas po koku nors raštu tai yra užtvirtinimas to rašto. Kas negal perskaityt to rašto pats tai tegul nepasirašo, nieks jo negal priverst, arba gal pavest savo balsą ir pasirašyma tokiu, ką supranta raštą ir ką vertas yra išsitikėjimo. — Geriausia butų, kad susirinkimo (skodo) nutarimą susstatytų kas nors iš valščionių lietuviškai ir tik po tokiu žmonės rašytųsi.

Red.

— *Žaliosios* val. Vilkav. pav. išrinko vaitu Joną Pavilčių, Suklių kaimo. Išrinkte išrinko, bet viršininkas neužtvirtina. Mat kada — tai J. Pavilčius išsiokęs Šelmių staršai Kaminskui nedavė jam ko prašė. Starša vėliaus rado pas Pavilčių dvi knygytes („Budai gydymo“ ir „Apie tabako auginimą“) ir dabar skundžia jį viršininkui, sakydamas, kad jis prilaikęs lietuviškas knygas ir t. t. O čia jau Pavilčiaus daug pinigų išleista: nabagas girdė valščionis per visą gavėnę.

Pirma buvo vaitu Balanda, bet jis bevaitaudamas nusi-gyveno: nieko nišmanydamas pavedė visus reikalus sekretoriui Germanui, kuris Balandą ir pristumė prie liepto galo.

Gluosnis K.

Valščių ponai. *Kybartų valščius* (Vilkav. pav.) Mus sekretorius Šumskis paėmė į savo rankas visus valščiaus reikalus ir viešpatuoja, kaip koks karalius. Su reikalais žmonėms labai sunku preit prie jo be pinigų. Pasus į Prusus gauna tik tie, ką duoda sekretoriui pinigų, arba paviržį atneša. Gaila, kad duoda valią sekretoriui: ir žmonėms negerai ir pats vaitas gal pasijusti tokioje pat bėdoje, kaip ir *Žaliosios* Balanda, kuris viską prakišo ir pats į kalėjimą pateko.

Gaila žmonių, ką apsimą vaitaut, nesuprasdami nė savo prideryščių, nė savo tiesų. —

Potokolai. *Kybartų valš.* Pravažiuojant per Virbalį teko man buti ant Kybartų valščiaus susirinkimo ir štai ką užtėmijau: valščionys tų yra gana atsargūs ir nebenor pasirašyti ant prigovorų, pirma jų neperskaite. Kitąsyk, sako, perskaitydavęs raštininkas prigovorą, parašytą be valščionių žinios (da pirm susirinkimo) ir duodavo žmonėms pasirašyt. Žmonės tankiai pasirašydavo, nepermanę gerai, kas protokole surašyta vėliaus pasirodydavo, kad tų pasirašyta ir prižadėta išpildyt tai, kas ant skodo nebuvo sutarta. Dabar jau virtusi kita gadyinė. Nors raštininkas ir perskaito, bet išmintingesniejie da syki perskaito ir tik pasirašo tuomet, kada mato, kad protokolas surašytas teisingai.

Gaila tik, kad mokančių skaityt ir suprantančių masko-lišką raštą yra labai mažai.

Pakeleivingas.

Valščionys turėtų reikalaut, kad protokolai būtų rašomi dviejose kalbose: maskoliškoj ir lietuviškoj, tuomet daugumas valščionių galėtų žinot, kas protokole parašyta ir žinotų ką jis pasirašydamas prižada išpildyt. Tuomet ir valdžiai būtų geriau ir žmonėms, ir neišeitų nesusi-partimų ir rugojimų.

Red.

Kratos. № 12 „Uk-ko“ p. m. buvo minėta, kad Pajevonio par. (Vilkav. pav.) pereitą rudenį policija pasigedusi vienos savo dušelės — Vinco Mickevychiuko iš *Budviečių* kaimo. 7 gegužės jau kelintą kartą atvažiavo į Pajevonį Vilkaviškio žandarų viršininkas su visa kruva raudonsiulių tyrinėti Pajevonio mokintoją Gavelį ir raštininkutį Jakštį, ar da ko neišgausęs nuo jų apie Mickevychiuką. Po tyrinėjimo visa gauja nuužė į Budviečius ir susimetė viena dalis į Mickevychiuko tėviškę, o kita — pas šaltyšių Anufrą Želvi, tetėną M. Čia raudonsiuliai prisipykę ėmė klausti Želvienės, kokias knygas sudeginusi Mickevychiuko motina; ta sakėsi nieko nežinanti. Paskui, pasivadinę kartu šaltyšių, visi sumarmėjo pas Mickevychių. Seimyninkas Juozas M. tikras brėlis Vinco, buvo tuo-tarpu laukuos, bet raudonsiuliai nelaukė jo pareinant — tuoj pradėjo krėsti; radę užrakintas duris, norėjo jas kirsti... Štai pareina ir šeimininkas. Radęs savo namuose tokius neprašytus svečius, jis norėjo juos visai išvyti; įėjęs į gričią, rado juos beverčiant viską, kas tik papuolė, draskant lovas... Užpykęs riktelėjo, kad nedraskytų teip; tie iš pradžių truputį nustojo, bet tuoj vėl pradėjo. Šeimininkas, da labiau užpyko, šoko į viryklą (kuknią) ir suriko: „Mergos, duokit kirvį! aš juos pamokysiu!“ Žandarų viršininkas pribėgo prie jo ir atrėmė į krutinę revolverį... Šeimininkė apalpo, kokią adyną visai kaip negyva gulėjo ir dabar da tebeserga; kitas „ponas“, turbūt prokuroro pagalbininkas, stovėjo kaip stalo ištiktas... Raste nieko nerado; J. Mickevychiaus neareštavo; ant Vinco M. dabar metamas ir lipinimas atsišaukimų Pajevonio apygardose 1899, 1900 ir 1901 mm., ir platinimas knygelių, gabenimas ir kt. P.

— Iš priežasties skundų Volf-Vyšnevskio*) ir Alytaus miestiečių *Alytaus* parapijoj (Suval. gub.) 1901 m. buvo šios kratos:

1) 18 d. liepos žandarai krėtė pas Petrą Mališaucką *Kurvenų* sodžiaus; rado ir išsivežė kelias knygytes nekaltos italpos. Sanapilės žandarų viršininkas Krilov pasakojo, buk Vilkaviškio žygūnėj buvę sugauti keli numeriai „Ukininko“, siunčiami ant P. Mališaucko vardo iš Tilžės;

2) 25 d. liepos buvo padaryta krata pas Igną Navicką *Luksnėnų* sodžiaus; nieko neatrasta;

*) Apie šitą Volf-Vyšnevskį jau buvo rašyta N 1 „Varpo“ š. m.

3) 17 d. rugpjūčio žandarai krėtė pas Juozą Norų (Naruševyčią) *Likiškio* sodžiaus, bet ir nieko nerado;

4) žemskis Siečov atėmė *Alytuje* nuo Juozo Rakaucko 14 nekaltos įtalpos knygučių;

5) tas-pats žemskis atėmė *Alytuje* nuo Juozo Bieliaucko 10 knygučių nekaltos įtalpos; bet, gavęs nuo Juozo Bieliaucko 2 rubliu ir 10 kiaušinių, Siečov sugrąžino jam visas knygytes.

Sliekas.

Lietuviški pašaukimai. Tapo mums prisiųstas lapelis vienos valščiaus raštinyčios, kuri šaukdama valščionis ant sueigos šale maskoliško atsiliepimo į šaltyšių (storastą) pridėjo teipgi lietuvišką paaiškinimą: „Ant shodo po trijų karaliu ta panedeli“. Ant kitos pusės lapelio randame lietuvišką pašaukimą šaltyšiaus, kuris rašo teip: „Ant szito skodo kanecznaj turi but visi ba Labai voznas, skodas o katras nebus ant skodo Tai bus nubaustas į kaleima 2 paras“.

Nors abudu pašaukimai, ypatingai antras, parodo, kad nė viens nė kits iš šaukikų nemoka rašyt lietuviškai, bet visgi reikia juos už tai pagirti, nes rašo į žmones suprantamoj kalboj ir suprantamu budu (lietuviškosmis litaromis).

Turime užtėmyt, kad maskoliškas pašaukimas yra aiškesnis, nes dalis jo yra atmušta spaudos litaromis. Matyt, kad tam tikslui yra įtaisytas tam tikras prietaisas (lentelė) su spaudintais žodžiais, kaip ir ant antspaudų (pečečių). Toki antspaudai yra pigiai įtaisomi ir valščiai galėtų, rodos, įtaisyti tokias jau lietuviškas lenteles.

Lietuviški pašaukiniai turėtų but įvesti visuose valščiuose, Reikia, kad valščionis to reikalautų, kad ant rašto lietuviška kalba būtų lygiai vartojama su maskoliška, kad ne tik pašaukimai, bet ir apgarsinimai, prigovariai (protokolai) būtų rašomi teipgi ir lietuviškai.

Lietuviškos lentos. *Suvalkų gub.* Apie lietuviškus parašus, prie kaiminių stulpų, štai kas teko girdėti. Mat koks ten laukininkas, nepapratęs važinėti po girią, su vežimu malkų paklydo girioj ir tų klaidžiodams įvažiavo į rasodninką. Ten belaužant jaunus medelius užtiko jį šaulys (strielčius) ir nežinodams ką daryti, pristatė jį girios vyresnybei. Tai klausinėjant, kam ten įvažiavo, žmogelis net pro ašaras pasakojosi savo nelaimingą atsitikimą, kad tiek baimės teko matyti dėlei paklydimo.

— O kam tu paklydai, tik ant visų kelio kerčių yra stulpeliai, o ant tų stulpelių parašai, ką parodo, ant kur kelias eina.

— Aš tuos stulpelius su parašais mačiau, ale kad paskaityti negaliu, o per tai ir paklydau.

— O kaip tu gali paskaityti?

— Lietuviškai.

Ir žmogelį paleido, daugiau nieko nesakę. Tada girios vyriausybė padavusi prašymą į augštesnę valdžią ir gavusi daleidimą ant visų giriose griškelių padirbdino drauge prie rušiškų ir lietuviškų parašus. O dabar, sako, nieks nepaklysta.

Žmonės atvažiavę į girias, net dyvyjasi, pamatę lietuviškus parašus.

Vėliaus ir kaimuose ant lietuviškų lentų pradėjo dėti lietuviškus parašus. Šitai Naumiesčio apygardoj pirmiaus pasirodė tokia lietuviška lenta Lesnistvos valščių, Pustelninkų kaime, kur pats vaitas gyvena. Žinoma, kad tą parašą turėjo įtaisyti visas kaimas, o drauge ir pats vaitas. Žinoma, kad pats vaitas ir įstatus gerai žino. Kaip įtaisyta Pustelninkuos tokia lietuviška lenta, jau bus 3 metai; dabar tokios jau lentos yra aplinkui paplitusios. Butų naudinga, kad kur tik galima Lietuvoj vis butų lietuviškos lentos, jeigu kur to nėra, tai pasirodo lietuvių apsileidimas. Naudokimės iš geros progos!

Griškabudj prekynikas Lesevičia ant savo krautuvės padėjo grynai lietuvišką savo pravarde. — Žandarai kelis syk liepė nuimti, bet jam nepaklausius, pats neplesė, ir tas parašas liko.

Lietuviai ir Lietuvaitės nesnauskime, **įtaisykime** savo krašte visur lietuviškas lentas, kad žmonės neklaidžiotų.

Žaibas.

Žemsargis prekynikas. Lukšiai. (Naumiesčio pav.) Dabar jau 4 metai kaip parėjo iš Griškabudžio žemsargis Reitelis, kuris savo godumu išipriklino visam valščiui. Pirmus metus parėjęs tuo apsuko visą valščių, jieškodams šaudyklių, rašydams štriuopas. Vienok tuom neišrodė da žmonėms teip baisiu, nes už bile daiktą davėsi perkalbėt, žinoma, ne už dyką.

Praėjus pusei metų, pradėjo vėl važinėti po valščių, rinkdams visokius kyšius buk už savo atlaidumą. Pas vieną nuvažiavęs prašo parduot rugių, pas kitą kviečių, pas trečią

19
žirnių ir t. t.; bet susikrovęs ką gauna į vežimą, sakosi pinigų namie užmiršęs; vienok žada kitą kart užmokėti. Ir taip beprekiaujant praėjo jau 4 metai.

Dabar jau žmonės suprato, kas per paukštis, pradėjo jo neapkęst ir jau nekuriė liovės su juom prekiauti. *Vijūnas.*

Nepasisekė nebagams. Petnyčioj prieš Verbų nedėlią du žemsargiai besivalikiodami po Senapilę ant rinkos, vadinamos „Kaukazu“ pamatė apiplyšusį vaikina, stovinti su koku pundeliu po pažaste, įvyniotu į popierą; vaikiną žiūrėjo kaip kareiviai mustrą daro. Abu žemsargiai iš pasų pritykino prie vaikiną, nutvėrė jį už apikaklės, kad nepabėgtų ir ištraukė jam iš rankų pundelį; viens matyt mokytesnis, pradėjo, atsiplėtojęs pirma lapą, skaityt: „Ga-z-e-ta“ — sudėjo po raidę.

— Čia lietuviško gazietos a?

— Lietuviškos gazietos, tai kas — atsakė vaikiną.

— A, *ty sukinsin*, keno jos? kur jas gavai? suriko išidrąsinę žemsargiai ir sugniaužę kumščias pradėjo baugint, kad pasakytų, kur jas gavo.

— Jos ne mano.... Bet pirma paskaitykit Jūs, kas čia per raštai....

— Bet matydamas, kad su tais ponais nieko negali padaryt, vaikiną pasakė, jog knygas gavęs nuo mokintojo gimnazijos lenko Vlošeko. Žemsargiai labai nusistebėjo, kad Vlošek skaitas lietuviškas „gazietas“, bet vistiek vaikina nusivedė pas jį. Vlošekui juodu papasakojo, kad tą vaikina pagavo su lietuviškais laikraščiais, kad jis sakęs nuo Vlošeko juos gavęs. Mokintojas ištraukęs punda popierių iš nagų žemsargio atidavė jas atgal vaikinui, žemsargiai pamatė, kad tai buvo lenkiški laikraščiai, smuko laukan. Tėvas pagautojo su „lietuviškais laikraščiais“ vaikiną yra vežėju Senapilėj — Jakimavyčius. Sunus jo mokinasi pas knygdarbį Mickų aptaisyti knygas ir Mickaus buvo siūstas paimt nuo mokintojo Vloško tuos laikraščius „Gazeta Polska“ aptaisymui. Už tąsą nekalto vaikiną tėvas jo apskundė žemsargius jų viršininkui, bet nieko nepelnė.

Ungurys.

Dėlei giedojimų. Grušlaukiai. (Telšių pav. Salantų par.). Klebonas Šileika perbuvo Grušlaukiuose apie 9 metus. Per visą šitą laiką jam įtikdavo bažnyčios tarnai bet šimet liko

pergabenti visi bažnytiniai tarnai iš Kupiškės, o čioniškiai atstatyti nuo vietos.

Giedojimą nori butinai mūsų klebonas permainingi, dėlko suvadino kelias davatkas iš savo giminaičių:

Mat musiškiai gieda savotiškai, o kelios davatkos su algamistra niekaip negali jų persaukti, nors vargonus plėšo baisiausiai.

Klebonas Šil. per pamokslą iškeikė žmones už tai, jog kelia maištą prieš dvasišką valdžią, bet su tuomi nepertikrūs žmonių, nes jie juo toliau, juo labiau savotiškai gieda. *M.*

Popiežiaus gromata. *Griškabudis.* (Naum. pav. Šuv. gub.)

Pradžioje šių metų vieną nédėdienį kunigas Urb. perskaitė „popiežiaus gromatą“. Ji buvo parašyta popiežiaus kad išnaikinti socializmą, kurį išvadino „atskala“ ir „bedievyste“. Tuom tarpu apie Griškabudį, kaip ir visur ant kaimų, retas nežino tą vardą: „socialistų pas mus da, gali sakyti, visai nėra.

Turbūt jaučia mūsų kunigėliai nelabai smagią ateitį, kad pirm laiko apšaukia naują užmanymą bedievyste ir atskala.

Žioplelis.

Istatymas apie davatkas. *Viešinta* (Ukm. pav.) Prieš Kalėdas p. m. numirė čionai viena davatkėlė, bet jau tokia nabagėlė buvo, kad nieko neturėjo susitaupinusi pakasynoms, arba, geriaus sakant, „prabaščiukui“. Mūsų prabaščiukas kun. Rupka neapsiėmė laidoti numirėlio, sakydamas, kad davatkų negalima esą laidoti be mišių, įstatymai Bažnyčios to neleidžia. Ir buvo nelaidota visą sanvaitę, pakolei broliai velionės nesumetė ant mišių. O tai faktas — naujus įstatymus įvedė mūsų „prabaščiukas“, tokių dar niekas negirdėjo.

Erškėtis.

Davatkos prieš kleboną. *Anykščiai.* (Ukmergės pav.) Ant klebono Vembrės kiti kartu su davatkomis ruošias paduoti skundą vyskupui, kad jų neleidžia į kleboniją per didžiasias duris. —

Šitas klebonas pro didžiasias duris sermėgio neleidžia, o parodo visiems parapijonams įėjimą per „kuchnią“. Ant šito įvedimo už vis didžiaus įpyko davatkos, kurios, kaip sako, neatbutinai iškelsenčios tą klebonėlį. Tik ponams ir sunbajoriams leidžia eiti klebonijon per didžiasias duris! Jis kartu ir karštas lenkas, kaip tankiai Lietuvoje atsitinka!

Marijona iš Anykščių.

Kas uždrausta? *Anykščiai.* 21 Ukmergės pav. Po Kalėdų atėjo iš Ukmergės miesto pranešimas apie nubaudimą*) Anykščių ukininkų Valiukonio Kasparo ir Ant. Riaubos. Pirmasis buvo pasipriešinęs valščiuje, pakilus kalbai apie užlaikymą mokinio ir mokinios mokslavietėje, kurią randas šiuose metuose būtų pastatydinęs; o kitas buvo apskustas vienos stačiatikės, buk tai jis kada-tai pasakęs blogą žodį ant karaliaus ir jo tarnų! Boba ta visą tą danešimą sumezgė iš keršto.

Marijona iš Anykščių.

Kratos ir Judošiai. *Kaunas.* Nesenei (kokią dieną? *Red.*) buvo krata pas A. Garmų, kratą darė pristavo pagalbininkas, 2 žandarai ir daugybė „gorodovikų“; ėmė griozti visokius pašalius, versti knygas, pagriebė „Ciceroną“, „Ovidijų Nazoną“, visokius sąsiuvius ir špikerius, lotyniškus ir grekiškus, anglišką knygą „Nuroką“, bet apuostę viską padėjo atgal ir sustatę protokolą išėjo. Kratą darė 3 adynoj ryto ir besibaldydami nemažai kitus išgąsdino.

Tą pačią naktį padarė kelias kitas kratas bet tik pas lietuvius. Bet nabagai nieko nelaimėjo.

Lietuviai Kaune pradeda tik dabar krutėti. Lenkai patyrę apie tai pradėjo lietuvius persekioti ir, kaip kiti sako, pradeda išdavinėti lietuvius maskoliams. Aptiekorišką mokintinį Kisoną nė viena aptieka nenor priimt, dėlto kad jis esąs „litvomanas“ (didesnė dalis Kauno aptiekų prigul lenkams).

— „Uk-e“ N. 3 buvo rašyta apie kratą *Šventėnų* parapijoj pas A. Padliackį ir Stanislovą ir Mykolą. Vaiškunus. P. Vanagėlis rašo, buk ta krata išėjusi dėlei skundo lenkų, kurie susivaidijo su lietuviais per Tris Karalius dėlei giedojimų bažnyčioj. Kaip skundikai yra nužiūrėti: 1. našlė Petrov iš Šventėnų, 2. Garbinskas iš Karliškių 3. Purmono sunus iš dvaro Cirkliškių. Saugokitės jų!

Ištremtas kunigas. K. Šleivys (nuo 9 d sausio š. m.) į Maskoliją ant 2 metų per nusprendimą Departamento policijos. Apsigyveno Charkove.

Sugryžo kankintinis Jonas Luobikis, ką buvo ištremtas pirm 3 metų iš *Sasnavos* ir gyveno Žitomieryj. Jį, kaip jau buvo rašyta, buvo apskundęs mokiniojas Džiarabas — Marma.

*) O koks buvo nubaudimas? *Red.*

Išlydėjo su šunų ²² muzika sasnavičiai savo buvusį mokintoją Džiarabą-Marmą, kuris pabaigoj vasario mėnesio buvo atsilaukęs pas savo bičiulį mokintoją Germanavyčių.

Sako pirm išvažiuosiant buvęs išteptas vilko taukais šunytis mokintojaus Germanavyčiaus, ir kada išvažuojant susirinko žmonės su šunimis, tie ėmė baisiai staugt. *Vėjavaikis.*

Gaila kad sasnavičiai tik tiek temoka padaryt judošiui ir nieko geresnio negal išmislyt. *Red.*

Lietuviai svetur.

Škotija. Pas mus tarpe lietuvių viešpatauja didelė tamsybė. Laikraščius ir knygas tik retas teskaito, už tai daugelis lanko karčiamas ir maukia degtinę. Miestelyje Siwestom'e vienas lietuvis A. padarė karčiamą pas save: parsigabena iš didesnio miestelio degtinės ir kas nedėdienį pardavinėja savo broliams lietuviams ir tokiu budu varo „biznį“.

Ant tamsybės dirvos dera ir tam tikri vaisiai-bujoja piktadagiai, usnys dilgėlės ir kt. Didžiausiu mus piktadagiu tai yra lenkas kun. Vaitis. Prie daugybės istorijų kurias jis čia padirbo pridursiu da vieną.

Glasgowe nesenei mirė ligonbutyį viens biednas darbininkas ir tapo dykai palaidotas. Prieš mirsiant buvo pašauktas kun. Vaitis išklaustų ligonio išpažinties. Išklausęs išpažinties kun. Vaitis ėmė kvost ligonio apie pinigus ir norėjo išsiviliot. Kada ligonis mirė kun. Vaitis nuėjo į tą vietą, kur gyveno ligonis ir kur buvo palikęs savo daiktus ir ėmė reikalaut nuo tų žmonių 35 šil. už palaidojimą. Bet patyręs, kad velionio yra likę 4 svarai ir kad už jo drapanas galima busę gaut apie 15 šil., pareikalavo 2 svarų. Žmonės ėmė derėtis su kunigu. Kunigas užpyko ir ėmė pamokslą žmonėms sakyti, bet šeimininko ne mulkio buta: jis pareikalavo nuo kunigo parodyt jam kvitas, kam, kur ir kiek užmokėta už palaidojimą.

— O kam jums kvitos reikalingos, kam jums reikia viską žinoti — atkirto kunigas.

— Kodėl mums nereikės žinoti, tik velionis paliko Lietuvoj savo pačią, vaikus — užtėmijo šeimininkas.

— Tai kam rupintis apie pačią, vaikus, jie neprapuls Lietuvoj, velyk žiurėkit kas reikia bažnyčiai ir kunigui.

Tuomet žmonės pamatė suktybę²³ kunigo ir pasakė: „jeigu atlaikysi mišes, tai gausi 10 šil., o jei ne nori, tai pinigai liks pačiai.“

Kun. Vaitis pamatė, kad daugiau neišklausys pasiskubino paimti nors 10 šil. (o mišes ar atlaikė? R.) J. J. V.

Iš svetimų šalių.

Vokietijos Lenkai laukia naujo smugio. Nesenei karalystės saime valdžia padavė užmanymą sustipryt fondą, paskirtą išpirkimui žemės nuo lenkų ir apgyvendinimui jos vokiečiais. Tam tikslui reikalaujama subsidijos 250 mil. markių. Tarpe lenkų, ypatingai Galicijos, kilęs tokios-pat dvasios užmanymas apie sustiprinimą lenkystės ir prašalinimą vokiečių iš lenkų apgyventos žemės. Tam tikslui tariama sudėt 100 mil. mk. Užkviesti esą piniguočiai ne tik Poznanijos provincijos ir Galicijos bet ir visos Lenkijos.

Dėlei Prūsų valdžios politikos sulyg lenkų eina yvairios kalbos po laikraščius, bet ypatingai pragarsėjęs yra atsiliepimas kanclerio v. Būlow į korespondentą vieno prancužiško laikraščio. Mat kancleris, išsišnekęs apie politiką sulyg lenkų, rodydamas į savo palociaus giraitę (parką) šiteip atsiliepė: „žiurėkit, jeigu aš tę palikčiau 10 zuikių ir 5 kralikus, tai neužilgo atsirastų 15 zuikių ir 100 kralikų. Nuo tokio prigimtės apsiareiškimo norime męs apginti savo tautišką vienybę ir čielybę teritorijos (žemės) lenkų apgyventam krašte“.

Toks nemandagus prilyginimas kanclerio, kaip bematant atsiliepė laikraščiuose. „Centrumskorrespondenz“ sako, kad pagal protavimą kanclerio reikėtų apseit su lenkais teip, kaip Faraonas apsėjo su žydais, reikėtų visus tika gimusius lenkų kudikius, arba bent vaikus, kaip kokius kačiukus prigirdyti.

— Sušelpimui apsudytajų Vřešene dėlei pasipriešinimo mokintinių tapę surinkta 200 000 mk.

— Nuo 1 d. birželio, kaip rašo „Koenigsb. Volks-Zeitung“ N 125, tapo uždrausta lenkams kasyklų Augstosios Silezijos giedoti ir melstis lenkiškai kasyklose

Maskolija. Viens redaktorius prancužiško laikraščio „Matin“ turėjo pasikalbėjimą su įpėdiniu Sipiagino, ministeriu

vidaus dalykų Pleve, kuris tarp kitko pasakęs: „stiprumas revoliucijinės partijos priguli vieninteliai nuo silpnybės policijos. Į du mėnesių bus policija stipri!“ Dėlto tikėtis reikia visur padidinio policijos atviros ir slaptos. žinoma, kaštais žmonių sudėtų pinigų.

Karė Burų su anglais pasibaigė. 2 d. Birželio parėjo į Londoną telegramas apie užbaigimą taikos derėjimų. Santaika įvykusi 31 d. Gegužės ant šių sąlygų:

1. Burai pasiduoda, padeda ginklą, Anglijos karalių Eduardą VII pripažįsta už tikrąjį savo valdoną (suvereną),
2. Visi burai apleidę tėviškę ir paimti nelaisvėn sugryžta,
3. Pasidavę burai ir sugryžę tėviškėn ne bus persekiojami už jų pasipriešinimą (išskyrus mažą dalį atsitikimų.)
4. Burų kalba (olandiška-vaaliečių tarmė) bus išguldoma viešose mokyklose Transvaaliaus ir Oranijos.
5. Burai turi tiesą turėt ginklą ypatingam apsigynimui, bet ant to turi įgyti daleidimą.
6. Vieton kariškos valdžios turi but įvesta civiliška ir pasigerinus sąlygoms turi but įvestos rinktinės įtaisos — patvaldystė.
7. Karės kaštai nepuola ant gyventojų ir jų žemė pasilieka laisva nuo kontribucijos.
8. Anglija duoda 3 milijonus svarų (apie 30 mil. rublių) atlyginimui karės skriaudų ir tiek jau pinigų (t. y. 30 mil. rub.) skolina ant 2 metų be procentų, o vėliaus ima po 3% palukanų. Apgyvendinimui kaimų ir suteikimui pašalpų turi but įtaisytos valščių komisijos su vienu valdininku ir gyventojų ištikimaisiais.

Atsakymai.

Sandarbininkams. Rašykite ant vienos pusės lapo, kad būtų galima atskirti vieną raštą nuo kito; šiaip pasidaro daug neparankumo: arba reikia perrašyti, arba sulaukyti spaudinimą

Ž-kštis. Kiti T-os raštai labai ištęsti, o pas mus vieta brangi, reik trumpyt ir išbrankt vietas, ką atsitolina perdaug nuo tems. Bandykit rašyti be iškrypimų ir ilgų įžangų.